NACIONALNA
I SVEUČILIŠNA
KNJIŽNICA
U ZAGREBU

Ulica Hrvatske bratske zajednice 4
10 000 Zagreb
Hrvatska
T +385 1 616 40 40
E uprava@nsk.hr
www.nsk.hr

KLASA: 612-01/26-01/09
URBROJ: 474-05-2
U Zagrebu, 26. kolovoza 2026.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu na temelju članka 18. stavak 3. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara („Narodne novine“ br.145/24) i članka 24. podstavka 13. Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti („Narodne novine“ br. 17/2019, 98/19, 114/22 i 36/24) donosi

ODLUKU

1. Proglašava se da **Zbirka *RARA* Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“ Šibenik**, Poljana 6, 22 000 Šibenik ima status kulturnoga dobra.

2. Predmetna zbirka sadrži **311 jedinica knjižnične građe, od čega 301 jedinice monografija i 10 naslova periodike, tiskane u razdoblju od 1548. do 1971. godine**, a navedene su u inventarnom popisu koji se nalazi u prilogu ove Odluke i čini njen sastavni dio.

3. Za kulturno dobro iz točke 1. ove Odluke utvrđuje se sljedeći sustav mjera zaštite:
- predmetno kulturno dobro imatelj je dužan čuvati u odgovarajućim sigurnosnim i mikroklimatskim uvjetima
- zaštitni i drugi radovi na predmetnom kulturnom dobru smiju se poduzeti samo uz prethodno odobrenje nadležnog tijela
- imatelj kulturnog dobra dužan je provoditi sve mjere zaštite koje se odnose na održavanje, korištenje i dostupnost predmetnoga kulturnog dobra
- imatelj kulturnog dobra dužan je o svim promjenama na predmetnom kulturnom dobru, oštećenju ili uništenju, te o nestanku ili krađi predmetnog kulturnog dobra odmah obavijestiti Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu i nadležno tijelo
- predmetno kulturno dobro ili njegovi dijelovi, sukladno odredbi članka 53. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ne smiju se iznijeti iz zemlje osim uz posebno odobrenje nadležnog tijela u slučajevima predviđenim člankom 54. toga Zakona
- predmetno kulturno dobro smije se prodati samo pod uvjetima iz članka 78. i 79. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara
- imatelj kulturnoga dobra dužan je osigurati dostupnost predmetnoga kulturnog dobra u svrhu korištenja, istraživanja i izlaganja/prezentacije
- imatelj kulturnoga dobra dužan je trajno čuvati svu dokumentaciju o građi koja ima svojstvo kulturnoga dobra
- o poduzimanju mjera zaštite i drugih radova (digitalizacija, posudba, izmještanje, prezentacija/izlaganje građe i dr.) imatelj kulturnoga dobra dužan je voditi/čuvati dokumentaciju

4. Određuje se upis knjižnične građe iz točke 1. ove Odluke u Evidenciju knjižnične građe za koju je utvrđen status kulturnog dobra, a koja je sastavni dio Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Obrazloženje

Sredinom 19. stoljeća s razvojem građanstva i nacionalne svijesti dolazi do osnivanja prvih svjetovnih i donekle javnih knjižnica koje su djelovale u okviru tadašnjih kulturnih društava i političkih stranki. Kao prva javna knjižnica i temelj za nastanak kasnije Gradske knjižnice, osniva Narodna stranka 1866. godine *Narodnu slavjansku čitaonicu* koja djeluje do 1914., a godine 1922. osniva se *Gradska knjižnica* čije se članstvo i fond već u prvoj godini djelovanja višestruko povećava. Ona kasnije mijenja naziv u *Narodna knjižnica*, a nakon spajanja s *Naučnom bibliotekom* 1966. godine, dobiva naziv *Gradska biblioteka*, a od 1970. nosi naziv *Gradska biblioteka Juraj Šižgorić*, prema znamenitom šibenskom humanističkom pjesniku i povjesničaru. Od svojih početaka knjižnica je promijenila više lokacija, a od 2005. godine se ponovno nalazi u središtu grada, na šibenskoj Poljani. Danas je Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić" kulturno središte grada Šibenika koju čini vrijedna, bogata i raznovrsna građa te brojno članstvo.

Od svojih početaka šibenska gradska knjižnica prikuplja i čuva staru i vrijednu knjižničnu građu o čemu danas svjedoči bogata Zbirka *RARA* koja nastaje pripajanjem Naučne biblioteke Narodnoj biblioteci 1966. godine, a danas čuva knjižničnu građu nastalu od 16. stoljeća do sedamdesetih godina 20. stoljeća. Osim građe starije od 1850. godine, u Zbirci se zbog svoje rijetkosti i kulturnog značaja čuva i knjižnična građa koja potječe iz druge polovice 19. i 20. stoljeća. Najbrojnije su zastupljene jedinice tiskane na talijanskom, hrvatskom i latinskom jezik, ali su zastupljeni i njemački, srpski, francuski, engleski i slovenski jezik, a od pisama je najzastupljenija latinica (i gotica), a zatim i ćirilica, bosančica i grčki alfabet. Sadržajno su najzastupljenija djela iz područja književnosti i lingvistike, brojna prozna djela i zbirke poezije te narodna usmena književnost, rječnici, pravopisi te putopisi, zatim djela iz područja religije i filozofije, društvenih i humanističkih znanosti, posebno pravo, obrazovanje i pedagogija, povijest i geografija, a zastupljena su djela s područja prirodnih i tehničkih znanosti, botanike, medicine i agronomije.

Najstarija knjiga u Zbirci je tiskana 1548. godine u Veneciji u tiskari Gabriela Giolito de' Ferrari pod naslovom *Xenophonte della vita di Ciro re de Persi tradotto per messer Lodovico Dominichi* koja donosi djelo grčkog povjesničara Ksenofonta u prijevodu talijanskog humanista Ludovica Dominchini koje je svojevrsna biografija perzijskog kralja Kira, uzora brojim kasnijim vladarima. Među najznačajnijim jedinicama tiskanima tijekom 16. stoljeća, djelo je glasovitog Šibenčana, renesansnog polihistora i izumitelja Fausta Vrančića koji je živio i djelovao u vremenu prijelaza 16. u 17. stoljeće. *Djelo Dictionarium quinque nobilissimarum Europae linguarum : Latinae, Italicae, Germanicae, Dalmatiae [!] et Ungaricae ; Vocabula Dalmatica quae Ungari sibi usurparunt ; Institutio christiana ; Symbolum apostolorum* tiskano je 1595. godine u Veneciji u tiskari Niccole Morettija, zapravo je petojezični rječnik tj. priručnik u kojem su sadržane svakodnevne riječi na latinskom, talijanskom, njemačkom, mađarskom i prvi puta u povijesti predstavljen je dalmatinski tj. hrvatski jezik u nekom rječniku. Vrančićev dalmatinski tj. hrvatski stupac u rječniku donosi 3800 riječi koje uglavnom potječu iz čakavskog narječja, a ponešto i iz štokavskog i kajkavskog te iz crkvenoslavenskog

jezika. Početkom 17. stoljeća točnije 1608. godine u venecijanskoj tiskari Niccole Morettija tiskano je prvo tiskano izdanje statuta šibenske komune pod naslovom *Volumen statutorum legum et reformationum civitatis Sibenici. Cum Tabula rubricarum*. Smatra se da počeci šibenskog statuta potječu iz 13. stoljeća, a najranija verzija je sačuvana u rukopisnom prijepisu. Godine 1662. u rimskoj tiskari Kongregacije na širenje vjere je tiskan prijevod djela Roberta Bellarmina *Expositio Symboli Apostolici Roberti Cardinalis Bellarmini* kojega je preveo Petar Gaudencije pod naslovom *Iztumačenje Simbola Apostolskoga, to jest virovanja g. kard. Bellarmina*. Djelo je na hrvatski jezik preveo rapski biskup Petar Gaudencije s ciljem širenja suvremene teološke literature u hrvatskim zemljama. Iz 18. stoljeća potječu tri izdanja djela tj. putopisa o posjeti Dalmaciji u razdoblju do 1765. do 1791. godine opata Alberta Fortisa, talijanskog prirodoslovca i istraživača. U Zbirci *Rara* se čuva izdanje na talijanskom jeziku *Viaggio in Dalmazia* tiskano u dva sveska 1774. godine u Veneciji u tiskari Alvisea Miloccoa, zatim na engleskom jeziku *Travels into Dalmatia : containing observations on the natural history of that country and the neighbouring islands ... in a series of letters from Alberto Fortis to...John Strange : translated from the Italian under the author's inspection ... with considerable additions* tiskano 1778. godine u londonskoj tiskari J. Robsona te na francuskom jeziku tiskano u dva sveska pod naslovom *Voyage en Dalmatie par m. l' abbe fortis, traduit de l' italien, tome premier [second], avec figures i Voyage en Dalmatie Par M. l'abbe Fortis, traduit de l'italien* u švicarskom Bernu, tiskari *Societe typographiqu*. Najzastupljenije su jedinice tiskane tijekom 19. stoljeća, a među njima se po brojnosti ističu jedinice koje sadrže djela iz područja književnosti, jezikoslovlja, politike i obrazovanja autora Nikole Tommassea. Iako je većinu života proveo u Italiji, nikada nije zaboravio rodni Šibenik i Dalmaciju o čemu svjedoči i djelo Iskrice prevedeno i objavljeno na hrvatskom jeziku. Radi se o prijevodu talijanskog izvornika *Scintille* koje je izvršilo značajan utjecaj na Hrvatski narodni preporod, a najstariji primjerak talijanskog izvornika iz Zbirke tiskan je 1841. godine u Veneciji u tiskari Tassoa. Glasoviti liječnik i botaničar Robert Visiani, rodom iz Šibenika, veći je dio života proveo u Italiji. Kao rezultat svojih prvih istraživanja dalmatinske flore, 1826. godine u Padovi, u tiskari Crescinianis, objavio je djelo *Stirpium Dalmaticarum specimen*. To je djelo predstavljalo temelj za njegovo kasnije najznačajnije i najpoznatije djelo, *Flora Dalmatica*, koje se smatra jednim od najvažnijih doprinosa proučavanju flore Dalmacije. Godine 1841. u zadarskoj tiskari Demarchi je tiskano djelo *Anka i Stanko ili Dubrava Mojanka blizu Splita : pjesanaz Ane Vidovichia iz Sibenika = Annetta e Stanislao ossia il Bosco Mojanka vicino Spalato : poemetto di Anna Vidovich da Sebenico / traduzione letterale di N. N.* čija je autorica Šibenka Ana Vidović jedna od prvih poznatih dalmatinskih pjesnikinja, koja se istaknula i u Hrvatskom narodnom preporodu. Djelo je mali roman napisan u stihovima koji donosi priču o nesretnoj ljubavi između Anke i Stanka. Vjerojatno na samom kraju 19. stoljeća je u Beču tiskana i grafička knjiga pod naslovom *Viribus unitis Careva knjiga* u nakladi Maxa Herziga u čast austrijskom caru Franji Josipu I. te predstavlja njegov ilustrirani životopis nastao povodom proslave pedesete godišnjice vladavine. Za bogato kolorirane ilustracije u tehnici litografije zaslužan je grafičar Koloman Moser, a za likovnu opremu i dizajn knjige arhitekt i dizajner Josef Hoffman, pa se izdanje smatra jednim od najboljih ostvarenja bečke secesije. Iz početka 19. stoljeća potječu prve novine tiskane na hrvatskom jeziku, a radi se o tjedniku *Il Regio Dalmata = Kraglski Dalmatin* koji je kao službeni list francuske uprave u Dalmaciji izlazio u razdoblju od 1806. do 1810. godine, a tiskan u zadarskoj tiskari braće Battara. Objavljivane su

dvojezično na talijanskom i hrvatskom jeziku, a u Zbirci se čuvaju gotovo potpuno sačuvana prva dva godišta. Sredinom 19. stoljeća u Zadru u tiskari braće Battara tiska se *Zora dalmatinska*, tjednik kojega je pokrenuo i uređivao Ante Kuzmanić s ciljem promicanja preporodnih ideja. Izlazi u razdoblju od 1844. do 1849. godine, a u Zbirci se čuvaju sva godišta ovoga tjednika. Posebno je vrijedna knjižnična građa koja potječe iz razdoblja Drugoga svjetskog rata. U Zbirci *Rara* čuvaju se dva primjerka zbirke poezije *Moj grad* šibenskog književnika Vinka Nikolića, tiskane 1941. godine u zagrebačkoj nakladnoj knjižari Preporod. Značajno je i iznimno rijetko izdanje tiskano u Egiptu za potrebe izbjegličkog logora El Shatt, u kojem su od 1944. do 1946. godine boravile izbjeglice s područja Dalmacije, ponajviše s otoka, priobalja i zaleđa, nakon evakuacije pred ratnim djelovanjima. Ova građa predstavlja vrijedan dokument o kulturnom i izdavačkom djelovanju hrvatskih izbjeglica tijekom Drugoga svjetskog rata te ima iznimnu povijesnu i dokumentarnu vrijednost. U logoru je živjelo oko 30 tisuća izbjeglica koji su tijekom svoga boravka organizirali vlastitu upravu te bogat kulturno-prosvjetni život, o čemu svjedoče školski udžbenici koji su izrađivani za potrebe održavanja nastave u El Shattu, pa se tako u Zbirci čuva primjerak udžbenika koji je objavljen pod naslovom *Početnica : 1945* u izdanju Prosvjetnog odjela centralnog odbora zbjega iz Jugoslavije. Bogato ilustrirana početnica tiskana je 1945. godini u Kairu, posljednjoj godini djelovanja logora, u tiskari britanskog zapovjedništva *Printing and Stationary Serices M.E.F.* te u tiskari El Sabban. U Zbirci Rara osim prije spomenute periodike čuvaju se i brojevi tjednog političko-kulturnog časopisa *Hrvatski tjednik: novine za kulturna i društvena pitanja* časopisa koji je obilježio Hrvatsko proljeće i koji je kao takav bio jedno od glasila ideja pokreta. Hrvatsko proljeće su obilježili pokušaji reforme politike, kulture i društva u Hrvatskoj početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Časopis je izlazio od travnja do prosinca 1971. godine, ukupno 33 broja, kada se dogodio slom pokreta. O podrijetlu i načinima pristizanja knjižnične građe u Zbirku *Rara* Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“ u Šibeniku govore brojni otisci pečata i potpisi često u funkciji ekslibrisa ili oznake vlasništva. Najzastupljeniji su pečati drugih knjižnica, prvenstveno prethodnika šibenske gradske knjižnice te drugih šibenskih ustanova i knjižnica. Česte su i rukopisne bilješke koje navode osobna imena prijašnjih vlasnika..

Zbirka *Rara* Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“ se čuva na prvom katu zgrade knjižnice, a pohranjena je u metalnom zaključanom ormaru. Građa je inventarizirana, većim dijelom katalogizirana te dostupna u mrežnom katalogu knjižnice sustava Zaki, a manji dio je cjelovito digitaliziran i javno dostupan na korištenje. Na građi su vidljiva različita mehanička, biološka i fizikalno-kemijska oštećenja, a mikroklimatski uvjeti u kojima se čuva su stabilni.

Na osnovi postupka provjere i stručnog vrednovanja kojim je utvrđeno da su ispunjeni svi kriteriji propisani člankom 14. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara Stručno povjerenstvo NSK za utvrđivanje svojstva kulturnog dobra za knjižničnu građu, na sjednici održanoj 21. kolovoza 2026. godine, donijelo je odluku kojom proglašava da predmetna građa ima status kulturnoga dobra u smislu članka 18. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, te se, sukladno članku 18. stavku 4. istog Zakona određuje upis knjižnične građe iz točke 1. ove Odluke u Evidenciju knjižnične građe za koju je utvrđen status kulturnog dobra.

Sukladno članku 19. stavku 2. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara točkom 3. Odluke utvrđen je sustav mjera zaštite predmetnog kulturnog dobra.

Iz navedenih razloga riješeno je kao u izreci.

Pouka o pravnom lijeku

Protiv ove Odluke nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor tužbom nadležnom Upravnom sudu u Zagrebu, Avenija Dubrovnik 6. Tužba se podnosi u roku od 30 dana od isteka osmog dana od dana javne objave Odluke na mrežnim stranicama Nacionalne i Sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Tužba se predaje nadležnom Upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom. Uz tužbu se dostavlja izvornik ili preslika ove Odluke za Upravni sud, prijepis tužbe i priloga za tuženika, a ako ih ima i za svaku zainteresiranu osobu.

Predsjednik Stručnog povjerenstva

Ivan Volarević

Glavna ravnateljica

REPUBLIKA HRVATSKA
NACIONALNA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U ZAGREBU 2

prof. dr. sc. Ivanka Stričević

PRILOG:

1. Inventarni popis građe iz Zbirka *RARA* Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“ Šibenik za koju se utvrđuje svojstvo kulturnog dobra Republike Hrvatske

DOSTAVITI:

1. Objava na mrežnoj stranici
2. Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik, Poljana 6, 22 000 Šibenik
3. Ministarstvo kulture i medija, Uprava za arhive, knjižnice i muzeje, Odjel za Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, Runjaninova 2, 10 000 Zagreb
4. Područna konzervatorska služba Šibenik, J. Čulinovića 1/3, 22 000 Šibenik
5. Pismohrana